

Juryrapport Gouden A.A.P. 2018

Vakjury:

Lisette Breedveld
Michiel Riedijk
Tim Verlaan

architectuur
centrum
amsterdam

Inleiding

Jaarlijks reikt Architectuurcentrum Amsterdam de Amsterdamse Architectuur Prijs (Gouden A.A.P.) uit aan het project dat zich architectonisch onderscheidt en een bijzondere bijdrage levert aan de stad Amsterdam. Zowel de architect als de opdrachtgever van het winnende project worden geëerd als blijk van een geslaagde samenwerking. Een vakjury en een publieksjury kiezen afzonderlijk van elkaar een eigen winnaar. Dit jaar wordt de prijs alweer voor de elfde keer uitgereikt.

Selectieprocedure

Architectuurcentrum Amsterdam inventariseert jaarlijks alle opgeleverde gebouwen en projecten en maakt hiervan een longlist. Het bureau en de programmaraad hadden de lastige taak had om hieruit tien projecten te nomineren. Na een lange discussie kwamen zij tot de volgende nominaties: IJhal, Olifantenverblijf, Appartementengebouw Wibautstraat/ Grensstraat, Datacenter AM4, De Boel, Ru Paré Community, Augustanahof, De Henricus, Van Eesteren Paviljoen en The Student Experience (Nautique Living). Op 14 maart zijn de vak- en publieksjury samen op pad gegaan om alle projecten te bezichtigen. Tijdens een kort bezoek zijn de genomineerde projecten door de opdrachtgever en architect toegelicht. Vervolgens zijn de beide jury's afzonderlijk van elkaar in beraad gegaan om elk een winnaar te kiezen, gebaseerd op eigen criteria.

Vakjury

Dit jaar bestaat de vakjury uit Lisette Breedveld, Michiel Riedijk en Tim Verlaan. Lisette Breedveld is architectuurhistorica en werkt als teamleider Vastgoed bij Natuurmonumenten. Daarnaast is ze werkzaam als zelfstandig erfgoedprofessional. Het volgende jurylid is Michiel Riedijk. Riedijk is medeoprichter van het architectenbureau Neutelings Riedijk Architects en is daarnaast hoogleraar Publieke Gebouwen aan de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft. Het derde jurylid is Tim Verlaan.

Verlaan is universitair docent architectuur- en stadsgeschiedenis aan de UvA en medeoprichter van het onderzoeksplatform Failed Architecture.

De tendensen van 2017

De stad is volop in beweging en de woningnood is hoog. Omdat de bouw een trage sector is, zijn dit jaar de eerste verschuivingen in de groslijst terug te zien. In 2017 zijn er in Amsterdam meer dan 7.000 woningen opgeleverd in de verdichtings- en transformatiegebieden van de bestaande stad. De woningen op deze lijst variëren van zelfbouw en CPO-projecten (Collectief Particulier Ondernemerschap) als residu van de crisis, tot nieuwe grote appartementencomplexen, als kenmerk van de huidige verdichting. Opvallend is dat veel van deze appartementengebouwen zich richten op huurders in het middensegment. Tegelijkertijd wordt er volop geëxperimenteerd met het concept microwoningen en wordt over het geheel gezien de oppervlakte van de woningen kleiner. Ook gaan de woongebouwen vaker de lucht in en zullen zij de aanzichten van de stad de komende jaren nog meer gaan domineren. Verder richt de Gemeente Amsterdam zich op woonwijken. Steeds vaker verrijzen kantoren en woningen naast elkaar of worden ze samengevoegd in hetzelfde pand.

Met de groei doen ook nieuwe concepten hun intrede, of worden oude concepten in een nieuw jasje gestoken. Met concepten als *friends*, *experience* en *community* wordt een commerciële invulling gegeven aan het creëren van een gemeenschapsgevoel en het delen van faciliteiten. Tot slot moet worden geconstateerd dat in 2017 geen grootschalige maatschappelijke projecten zijn opgeleverd zoals musea, bibliotheken, ziekenhuizen en theaters. Wel zijn er enkele bijzondere kleinschalige maatschappelijke projecten voltooid. Hoewel het overgrote deel van de groslijst bestaat uit woningbouw, maken de maatschappelijke projecten de meerderheid uit van de genomineerden.

IJhal

Al vroeg in de ochtend van 14 maart verzamelen de jury's zich in de IJhal. Midden in de drukte van de ochtendspits worden we rondgeleid door Wiel Arets Architects en opdrachtgever NS Stations. Alle voorbijgaande voetgangers demonstreren de gedachte achter het ontwerp: het stimuleren van constante beweging. Dit wordt onder andere bereikt door het spiegelplafond, dat het gevoel van ruimtelijkheid vergroot. Waar de achterzijde van het station zich voorheen afsloot van het IJ is de rivierzijde door het gebruik van glas en de ontworpen doorzichten naar het water nu weer opengewerkt. Een voor de hand liggende en terechte keuze vindt de jury, met een zeer aangenaam resultaat. De zichtlijnen van binnen naar buiten werken goed. Andersom vindt de jury de doorzichten minder goed werken en oogt de façade van de IJhal naar hun mening hard. Verder is de jury erg te spreken over de zorgvuldige manier waarop reclameuitingen onderdeel zijn geworden van het architectonische verhaal.

Olifantenverblijf

Het volgende project bevindt zich in dierentuin ARTIS. Hier is afgelopen jaar het nieuwe verblijf voor de Aziatische olifanten opgeleverd. Na een toelichting door voormalig ARTIS-directeur Haig Balian lopen we naar het verblijf waar landschapsarchitect Thijs de Zeeuw vertelt over het ontwerp. Tijdens het ontwerpproces is goed nagedacht over het creëren van een diervriendelijke verblijfplaats voor de olifanten, iets wat volgens de jury duidelijk is terug te zien in het ontwerp. De jury waardeert dit en vindt het ontwerp daarmee vernieuwend. We vervolgen de rondleiding door het verblijf, waar Dingeman Deijs de verdiepte brug toelicht. Op het laagstgelegen punt is hier een plein gecreëerd, wat de jury erg goed vindt werken. Ook wordt opgemerkt dat de stad en het verblijf mooi op elkaar aansluiten, maar dat dit stedelijk gegeven vreemd genoeg geen onderdeel was van het ontwerpproces. Tijdens ons bezoek wagen de olifanten zich helaas niet aan een duik in het water, maar de jury kan zich goed inbeelden dat dit bijzonder spektakel oplevert.

Appartementengebouw Wibautstraat/ Grensstraat

Voor het derde bezoek op de jurydag staat het appartementengebouw op de hoek van de Wibautstraat en de Grensstraat op de agenda. Opdrachtgever N.V. de Grachtengordel wacht ons op en neemt ons mee naar een appartement op de bovenste verdieping, waar we genieten van een mooi uitzicht over de stad. Bedaux de Brouwer Architecten heeft hier de moeilijke klus gekregen om een gebouw neer te zetten dat zowel aansluit op de hoge bebouwing aan de Wibautstraat als aan de meer verfijnde panden in de Grensstraat. Het geheel heeft een grootstedelijke uitstraling en een aangenaam verspringende en trapsgewijze gevel. Het wooncomplex past in de context. De jury is minder te spreken over de aansluiting op de Grensstraat. Aan deze zijde heeft het complex een gevoelsmatig harde muur. Verder heeft de jury grote waardering voor de bakstenen negges op de begane grond, maar wordt de soms wat slordige afwerking van het pand als minpunt genoemd.

Datacenter AM4

We vervolgen onze jurydag met een bezoek aan het Datacenter AM4 op het Science Park. Na een strenge toegangscontrole kunnen we het goed beveiligde gebouw van Equinix bezichtigen. Buiten legt directeur Michiel Eielts ons uit aan welke specifieke eisen een datacenter moet voldoen. Architect Joost de Vos van Benthem Crowel Architects licht vervolgens het ontwerp toe. Met name de technische materialisatie maakt veel indruk op de jury. De gevel van het Datacenter weerspiegelt de Hollandse luchten op spectaculaire wijze. Wanneer we het gebouw van binnen bezichtigen is de vakjury gefascineerd door de technische logistiek. Het gebouw is door zijn functie echter een anti-stedelijke typologie. Eenmaal buiten vraagt de jury zich daarom af of zo'n gebouw een toegevoegde waarde heeft voor de stedelijke campusomgeving die hier aan het ontstaan is.

Van Eesteren Paviljoen

De volgende stop is het Van Eesteren Paviljoen aan de Sloterplas. Al in 1939 tekende Cornelis van Eesteren op deze driehoekige kavel een paviljoen. De jury is blij te zien dat de wens van Van Eesteren in vervulling is gegaan. Het gebouw is een opvallend icoon in Sloterveer. De buitenkant is donker en komt daardoor stoer en kloek over op de jury. De binnenkant is juist licht, precies zoals Van Eesteren het zelf zou hebben ontworpen. Over het geheel bezien komt het gebouw echter wat braaf over, maar de jury heeft begrip voor de minimale middelen waarmee veel is bereikt. Wel betwijfelt de jury of het Van Eesteren Paviljoen als architectuurcentrum in de omliggende buurt ook andere doelgroepen weet te bereiken dan het selecte publiek van architectuurliefhebbers.

Ru Paré community

Na de lunch beginnen we de tweede helft van het programma bij de Ru Paré Community in Overtoomseveld. Wat vroeger bekend stond als de slechtste basisschool van Nederland is door BETA Architects in samenwerking met Elisabeth Boersma en Marc van Asseldonk omgetoverd tot een succesvol wijkcentrum. De minimale aanpassingen in het ontwerp hebben een grote impact, stelt de jury, zowel ruimtelijke als sociaal. Zo is de entree van het gebouw verplaatst naar de gymzaal, die met haar enorme overheaddeuren als foyer dient. Daarnaast is in de tweede lijn van deze gymzaal een vide aangebracht waar in voormalige tuinbouwkassen werkplekken zijn gecreëerd. Deze architectonische ingrepen zijn met respect voor de bestaande structuur uitgevoerd en worden daarom erg gewaardeerd door de jury. Verder is de jury van mening dat er aan de buitenkant van het gebouw en het plein meer aandacht besteed mag worden. Hans Krikke van stichting Samenwonen – Samenleven vertelt over het sociale concept. Buurtbewoners kunnen bij Ru Paré Community hulp krijgen met bijvoorbeeld belastingaangifte en het leren van een taal. In ruil voor deze hulp moeten zij iets terug doen voor de wijk. Ook de ondernemers in het gebouw moeten kunnen aantonen dat zij een bijdrage leveren aan de wijk. De jury heeft grote bewondering voor het participatiemodel en de proactieve houding van de initiatiefnemer, waardoor het wijkcentrum een antwoord heeft weten te vinden op het uitkleden van de verzorgingsstaat.

Augustanahof

De volgende stop is de Augustanahof in Bos en Lommer. De Amsterdamse Lutherse Diaconie gaf Ponec de Winter architecten de opdracht om de Augustanakerk tot woonhof te transformeren. De jury waardeert deze oplossing, omdat hiermee een kerk uit de wederopbouwperiode gereed is van mogelijke sloop. Ook prijst de jury de vakkundigheid van de ontwerpers en de manier waarop is omgesprongen met de bouwfysische moeilijkheden die het gebouw met zich mee bracht. Door het plaatsen van raampartijen is er veel licht en een fantastisch uitzicht gecreëerd. Wat de jury jammer vindt, is de beperkte herkenning van de oorspronkelijke kerkruimte. De smalle kapel en hal waar de voormalige structuur van de kerkruimte zichtbaar is, lijkt als het ware uit het gebouw te zijn geduwd. De woorden van de oudste bewoner van het hof maken veel indruk. Zij vertelt met veel plezier te wonen op de plek waar ze voorheen in de kerkbanken zat. Het is bijzonder dat op deze plek betaalbare (sociale) woningen zijn gerealiseerd door een integere opdrachtgever. De jury hoopt dat het de Augustanahof lukt om in de toekomst niet alleen voor bewoners een plezierige ontmoetingsplaats te zijn, maar ook voor de buurt.

De Henricus

De volgende bezichtiging is die van basisschool De Henricus. Twee ontwerpers van Berger Barnett Architecten leiden ons rond door het voormalige Catharina Complex. Dit complex bestaat uit een kerk en een lagere school, gesticht in de jaren '50 en uitgevoerd in de stijl van de Bossche School. Stichting KBA heeft de opdracht gegeven voor een grootschalige renovatie met als doel het creëren van ruimte en het zichtbaar maken van de oorspronkelijke structuur. Dat is heel goed gelukt, vindt de jury. De renovatie is zeer vakkundig gedaan en tilt het oorspronkelijke ontwerp naar een hoger plan. Daarnaast is er een mooie balans gevonden tussen de naorlogse structuur en de nieuwe toevoegingen. Ondanks het vakmanschap van de architecten vindt de jury dat de kwaliteit van het uiteindelijke schoolgebouw te veel wordt bepaald door de oorspronkelijke architectuur. Verder onderstreept de jury de verrijking van het project voor de buurt Sloterveer-Noordoost en stelt dat het gebouw communiceert met de omgeving.

De Boel

Wanneer we aankomen bij het volgende project aan De Boelelaan, worden we hartelijk ontvangen door Hans van Heeswijk architecten en opdrachtgever Vesteda. Met veel enthousiasme wordt er verteld over de grootschalige renovatie van De Boel. De jury stelt dat het gebouw op eervolle wijze tot leven is gekust en ze is zeer te spreken over het dakterras; een waardevolle toevoeging op de bewaard gebleven galerijflat. De keuze voor het behouden van de galerijflat leidt tot discussie binnen de jury. Beneden in het gebouw laat Vesteda hun nieuwe kantoorruimte zien. Hier is de oorspronkelijke betonconstructie weer zichtbaar gemaakt. Dit is kundig gedaan, vindt de jury. Op de begane grond van het gebouw wordt het toegepaste *share and create* concept uitgelegd aan de hand van de *bring me box* en de elektrische deelauto's. Dit concept draagt bij aan gemeenschapsgevoel binnen het pand, maar de jury had graag een grotere verbinding tussen de plint en het openbare domein gezien.

Student Experience (Nautique living)

Na een volle, maar mooie dag komen we aan bij het laatste project: The Student Experience. Het pand maakt onderdeel uit van het gebouwencomplex Nautique Living. Ruim 400 luxe studentenwoningen zijn hier op een klein perceel gerealiseerd. De grootstedelijkheid die hierdoor vorm krijgt, noemt de vakjury bewonderenswaardig. Ook de materiaalkeuze en de toepassing ervan valt bij de jury in de smaak. The Student Experience is een gedurfd project op een industriële locatie. Toch had de jury op meer lokale betekenis gehoopt. Het pand is nu een fijne woonomgeving voor studenten en trekt het industriële karakter naar binnen, maar het doet niet veel terug voor de buurt. We sluiten het bezoek af op het dakterras en het hoger gelegen spectaculaire basketbalveld met waanzinnig uitzicht over de stad.

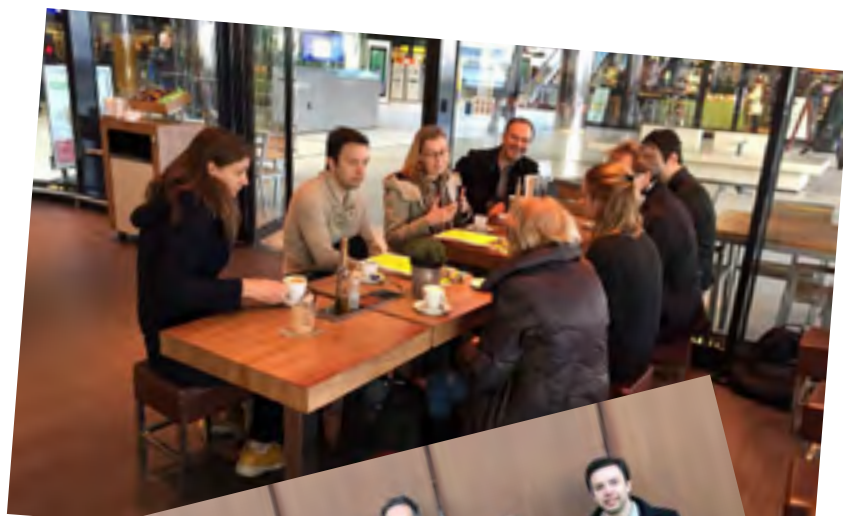
De jury signaleert...

Voordat de jury overgaat tot het uitroepen van de winnaar, plaatst zij enkele overkoepelende kritische kanttekeningen. De jury vraagt zich af in hoeverre sprake is van een efficiënte sturing van vraag en aanbod door de stad en de sector. Er zijn nieuwe afspraken gemaakt over de verdeling van sociale huur, middensegment en vrijesectorwoningen bij nieuwbouw. In de praktijk betekent dit dat op de ene locatie sociale woningbouw wordt verkocht en getransformeerd tot middeldure huur, terwijl op een steenworp afstand een nieuw sociaal woningbouwcomplex verrijst. Daarnaast merkt de jury op dat veel gebouwen, door hun grotere korrel en volume, weinig flexibel zijn ontworpen. De vraag naar een gemengde stad levert vooralsnog veel monofunctionele gebouwen op. De jury twijfelt aan de toekomstbestendigheid van deze gebouwen.

Tot slot constateert de jury dat termen als inclusiviteit en *community* marketing zijn en soms zelfs holle frasen zijn geworden. Veel projecten zijn vooral waardevol voor de beoogde doelgroep en gebruikers van het project. Deze projecten zijn vaak gesloten en keren zich daarmee sociaal en fysiek af van de omgeving. Ze onttrekken eerder waarde aan de omgeving, dan dat ze er waarde aan toevoegen. De projecten die inzetten op de versterking van het samenbinden en écht een bijdrage willen en kunnen leveren aan een (woon)wijk vindt de jury daarom extra waardevol.

Eindoordeel vakjury

Dit jaar is het beraad kort en krachtig. Nadat alle tien de projecten zijn besproken blijven er drie over: Datacenter AM4, De Henricus en de Ru Paré Community. De vakjury is unaniem over de keuze van de winnaar van de Gouden A.A.P. 2018. Het project steekt met kop en schouders boven de andere projecten uit. De architecten tonen aan hoe met zeer zorgvuldig gekozen aanpassingen en een relatief klein budget, een groot resultaat kan worden geboekt. Ruimtelijk is het een van de sterkste projecten die de jury heeft gezien. Ook heeft de jury veel lof voor de proactieve houding van de opdrachtgever. De jury krijgt een warm gevoel in het gebouw en vindt het project een voorbeeld voor hoe men op een goede manier kan omspringen met de participatiemaatschappij.

De Gouden A.A.P. 2018 gaat naar
Ru Paré Community

De vakjury en Architectuurcentrum Amsterdam feliciteren de winnaars Auguste van Oppen (BETA office), Elisabeth Boersma, Marc van Asseldonk en Hans Krikke van Stichting Samenwonen – Samenleven én hopen dat dit voorbeeldige project veel navolging zal krijgen.

architectuur
centrum
amsterdam

